

Els Oficis

[MO] Marçà Orígens maig de 2022

La Fira d'artesanía i vells oficis de Marçà rememora el treball dels nostres avantpassats. Molts d'aquests oficis avui en dia ja han desaparegut.

Fent recerca als arxius hem trobat dades sobre marçanencs on figura l'ofici que exercien. En els documents apareix solament la professió dels homes, les dones restaven oblidades i relegades a les feines de casa.

Us presentem un petit exemple dels oficis de Marçà des de finals del segle XVIII i fins a la guerra de 1936.

Oficis de finals del segle XVIII i inicis del segle XIX

Els oficis que apareixen en els documents del fons del notari Joan Pascó Ardèvol i el fons de la Comptadoria d'Hipoteques de Reus són una petita mostra i no representen a tota la població de Marçà d'aquella època. Únicament hi ha el nom de la persona que fa la transacció i de vegades s'indica el seu ofici, la majoria eren pagesos, però també en descobrim d'altres i alguns de curiosos.

Oficis de finals del segle XIX i inicis del segle XX

A l'estat espanyol des de la constitució de Cadis de 1812 el sufragi era censatari, limitat a propietaris i persones amb determinades capacitats. I no fou fins al 1890 quan s'aprovà la llei de sufragi universal que permetia votar a tota la població masculina major de vint-i-cinc anys. El 1931 la II República reconeix el vot a les dones, aquestes votaran per primera vegada a les eleccions generals de 1933.

Els llistats d'oficis que veureu a continuació estan extrets de diversos censos electorals del poble de Marçà. En els primers censos no apareixia la professió dels votants.

Les dones no surten fins al 1931, però sabem que hi havia mestresses de casa, pageses, botigueres, llevadores, mestres...

També hem inclòs alguns oficis que consten al Registre Civil.

Oficis de finals del segle XVIII i inicis del segle XIX

Sastres: Josep Barceló Martí, Marià Gibert, Francesc Pellejà Gras, de Torroja del Priorat, antecessor dels Pellejà de Cal Bola. Francesc Barceló, Josep Martí, Josep Espluga Sangenís i Pere Vergés i la seva dona Rosa Pedrol, única dona que hem trobat on consta la professió.

Comerciants: Joan Baptista Montagut, que residia a Reus, Pere Crusat, que ja era el propietari de la hisenda coneguda abans com a mas de l'Espluga. Tractant de bestiar, mules concretament, Josep Barceló Espluga, antecessor de Ca l'Ascó. I un negociant, Joan Divorra.

Mestres d'obres, de cases i paletes: Marc Rebull i Josep Rebull, Joan Pujades, Salvador Llagostera.

Teixidors de lli: Francesc Pedrol, Carles Rodes i Agustí Borràs.

Moliners: Josep Folch, Jaume Soler, avantpassat de Cal Molineret, que treballava al molí del Pedret, Josep Vergés, Pasqual Juncosa que estava al molí de l'Antó, i Josep Ferré Estalella, que va venir de Capçanes.

Cirurgians i metges: Francesc Giné, Domènec Giné, Joan Giné i Joan Giné, pare i fill, aquest feia d'aprenent. Els metges eren Joan Francesc Gavalda Giné i Francesc Maní, avantpassat de Cal Mellos.

Ferrers i serrallers: Domènec i Tomàs Gudí, Josep Antoni Folch i Josep Folch, pare i fill i Josep Cugat Rovira, antecessor dels ferrers Cugat.

Apotecaris: Josep Antoni Llaberia i Josep Llaberia Verniol, que es va casar a Porrera.

Boter: Josep Barceló.

Agutzil, o nunci, com consta al document original: Baptista Vellet, avantpassat de Cal Mussol.

Fusters: Joan Sangenís, Manuel Frató, Joan Piqué Castellví, Mateu Castellví i Josep Castellví Benages, pare i fill, i Josep Castelló.

Pastors i carnisers o tallers: Baptista Benet Gil, segurament el pare del nunci i Josep Nolla.

Sabaters: Jaume Solé, de catorze anys, fill del moliner, es posa d'aprenent a Falset. I Espardenyers: Salvador Giné, Joan Martí Boquera i Gabriel Perpiñà.

Cisteller: Plàcid Martí.

Barber: Joan Giné.

Canyisser: Tomàs Bieto, avantpassat de la llevadora Francesca Bieto Espluga.

Advocats: Marià Crusat i Josep Pedret de Reus.

Religiosos: Joan Benages, frare, Carles Guimerà, prevere, Carles Quinsà i Manuel Domènech, mossens, Josepa Benages Borràs, monja i Josep Ginesta, clergue, estudiant de filosofia a Tortosa.

Oficis de finals del segle XIX i part del segle XX

1894		1904		1912		1920	
Total	Ofici	Total	Ofici	Total	Ofici	Total	Ofici
211	Pagès	271	Pagès	256	Pagès	258	Pagès
101	Propietari	34	Propietari	30	Propietari	33	Propietari
6	Industrial	12	Fornier	15	Fornier	10	Fornier
6	Paleta	8	Pastor	7	Comerciant	8	Comerciant
6	Pastor	6	Paleta	7	Pastor	7	Paleta
6	Fornier	4	Ferrer	6	Paleta	5	Ferrer
5	Sabater	3	Boter	4	Sabater	5	Ferrovians
4	Ferrer	3	Sabater	4	Ferrer	4	Pastor
3	Fuster	2	Comerciant	2	E. Estació	4	Sabater
2	Boter	2	Farmacèutic	2	M. Estació	3	Farmacèutic
2	Ramader	2	Industrial	2	Farmacèutic	3	Empleat
1	Mestre	1	Mestre Jubilat	2	Carter	2	Estudiant
1	Metge	1	Metge	1	Pintor	2	Fuster
1	Sastre	1	Vianant	1	Fuster	1	Industrial
1	Farmacèutic	1	Peó Caminaire	1	Barber	1	Cec
1	Estudiant	1	Guarda Jurat	1	Estanquer	1	Carter
1	Mossèn	1	Pintor	1	Algutzir	1	Baster
1	Comerciant	1	Mossèn	1	Estudiant	1	Capatàs
1	Cirurgià	1	Secretari	1	Boter	1	Boter
1	Barber	1	Fuster	1	Factor	1	Advocat
1	Espardenyer	1	Barber	1	Baster	1	Metge
		1	Baster	1	Cap Estació	1	Obrer
		1	Sereno	1	M. d'obres	1	P. de barca
		1	Advocat	1	Mestre	1	P. Farmàcia
		1	Mestre	1	Metge	1	P. Instrucció
				1	Captaire	1	Mossèn
				1	P. Caminaire	1	Pintor
				1	Mossèn	1	Sagristà
				1	Boter	1	Secretari A.
				1	Industrial	1	Sereno
						1	Cadirer
						1	M. d'obres

La Gent

1894.

El total de censats, tots homes, és de 363. Els pagesos són el 58,1% i els propietaris el 27,8%.

Entre els industrials hi ha els germans Àngel i Vicent Estrem Domènech, de Falset, que fabricaven alcohol en un edifici del convent.

Els paletes, entre altres, eren Miquel i Joan Pellejà Piqué, pare i fill, avantpassats de Cal Bola. També Josep Barceló Cunillera, el seu pare, Pau Barceló també havia sigut paleta.

Entre els pastors hi ha Francesc Queixalós Estalella, el primer de la nissaga que, procedent de Tivissa, ja estava establert a Marçà a la casa del carrer de Reus. També el pastor Lluís Vellet Perpiñà, avantpassat de Cal Mussol.

Una de les fleques era la de Ferran Giné Barceló, el Fernandet. Hi ha els germans Josep, Salvador i Joaquim Sabaté Espluga, antecessors dels també flequers de Cal Gran i de Cal Xacó. I els germans Julià i Casimir Sancho Piqué, els de Cal Julià.

Un dels sabaters era Josep Ginesta Sangenís, anomenat Picola. Un altre era Joan Riba Ferré, de Llaberia, conegut com a Joanet sabater.

Dos dels ferrers eren els germans Joaquin i Joan Cugat Barceló, les seves cases seran conegudes com a Cal Ferrer, la del Joan al carrer Major i la del Joaquim a la plaça de l'Església.

Els tres fusters eren Joan Colom Barceló que havia continuat l'ofici del seu sogre, conegut com el Fuster de la bassa. Jacint Amorós Ardèvol, que havia vingut de Móra la Nova, és el Moixoní. I Lluís Marco Giné, el seu germà és avantpassat de Cal Quicona, (aquest Lluís és l'avantpassat del Lluís casat amb la Noemi).

Un dels boters era Tomàs Miró Nogués, establert al carrer de Dalt, 50. I l'altre Rafel Barceló Borràs, de Cal Rafelet.

Els ramaders eren els germans Francesc i Carles Escoda Rofes, antecessors, entre altres, de Ca la Marina.

El mestre era Domingo Sanz Ibáñez, que es jubilaria l'any següent.

El metge era Josep Sastre Estivill, de Cal Pepe Sastre.

El sastre era Joan Pellejà Piqué, germà del Miquel avantpassat de Cal Bola.

El farmacèutic era Ramon Perpiñà Giné, de Ca l'Apotecari.

L'estudiant era Miquel Barceló Pujades, de Ca la Felipa, que estava fent la carrera d'advocat. Més tard seria el president de la Cooperativa de Falset.

El mossèn era l'Andreu Batiste Pellejà, de la Serra d'Almos.

El comerciant era Dalmau Monné Álvarez. Era de fora i s'estava en una casa del carrer del Canà.

El cirurgià era Joan Francesc Gavaldà Giné que vivia al carrer de Dalt, 12.

El barber era Agustí Rion Ras, el primer de la nissaga que va venir de la Canonja.

L'espardenyer era Josep Aguiló Benaiges, de Falset.

1904

El total de censats és de 362. Els pagesos són el 74,9% i els propietaris el 9,4%. La fil·loxera havia fet variar molt aquesta proporció.

Els forners. Als existents s'hi afegeixen familiars i altres treballadors, com el Ramon Ginesta Marco, de Cal Mellos. Apareixen els de Cal Juanon, Joan Perpiñà Giné i Joan Perpiñà Sancho, pare i fill.

Als pastors i ramaders existents s'hi afegeixen els fills, com el Francesc Queixalós Samarra. També hi ha Joaquim Sangenís Mañé, de Cal Felló.

Apareix el paleta Josep Maria Barceló Sabaté, fill del Josep, serà conegut com a vell paleta.

Els ferrers Cugat ja treballen amb els seus fills: Joaquin Cugat Barceló i Emili Cugat Gavaldà.

Un dels sabaters és Pere Giné Barceló, de Cal Pere Blanch.

Joaquim Nolla Sicart, de Cal Xifla ja es dedica al comerç.

Ja comptem amb dos farmacèutics, s'hi ha afegit Josep Perpiñà Benaiges, de Cal Mas gran.

Industrials, ara també hi consta Joan Francesc Gavaldà Piqué, fill del metge.

El vianant que no sabem a quin ofici es refereix, era Pere Barceló Gavaldà, del Mas d'En Musiques.

El peó era Josep Pellejà Solé, parent de Cal Noguera.

Ambrosi Nolla Giné, de Cal Cabo palo, era el guarda jurat.

Josep Sancho Piqué, pintor.

El secretari de l'ajuntament era Miquel Benaiges Costa. Vivia al carrer Major, 30.

El baster era Joan Turú Palau.

El sereno era Ramon Ginesta Martí, ascendent de Cal Mellos.

El mestre de Marçà era ara Carles Matabacas Borràs.

1912

El total de censats és de 355. Els pagesos són el 72,1% i els propietaris el 8,5%.

Són molts els que treballen als forns de pa. També hi consten Josep Mestre Sabaté, de Cal Vellano i el seu germà Ferran.

Al comerç, entre altres hi ha l'Antoni Muntané Vallès, de Cal Peret ferrer. Pelegrí Riera Munté, que anys després seria el secretari de l'ajuntament. I Josep Maria Perpiñà Juncosa, de Cal Paller.

Hi ha un nou sabater, és Francesc Rojals Samarra, conegut com a Cisco sabater.

A l'estació del ferrocarril hi consten quatre treballadors, un d'ells és Clement Escrivà Pedret, dues filles seves es casaran a Ca la Damiana i a Ca la Maria la rossa.

Hi ha dos carters, Blai Benaiges Rocamora, de Reus, pare de la Pepita Benaiges Romeu, encarregada de la central de telèfons. I Josep Vergés Bordera de Ca l'Òbila.

El mestre d'obres era Bonaventura Roig Queralt, enginyer.

Josep Borràs Giné, de Ca la Peluda, era l'agutzil.

Guillem Cunillera Gavaldà, de Ca l'Esquenat, estudiava la carrera de dret.

Avui no ens semblaria correcte posar captaire. Era Antoni Griñó Espluga i vivia al carrer de Móra.

1920

El total de censats és de 363. Els pagesos són el 71,1% i els propietaris el 9,1%.

Entre els comerciants hi ha Joan Pellejà Benages, de Cal Casat. Els germans Antoni i Marcel·lí Cunillera Gavaldà, fills de Ca l'Esquenat. L'industrial és Josep Pellejà Benages, de Cal Vallesa.

Entre els paletes hi trobem a Eduard Pellejà Benages.

Entre els ferroviaris hi ha Josep Fuguet Busom, de Riba-roja i Àngel Ossó Giné, els dos es van establir a Marçà.

Tercera farmàcia al poble, el nou farmacèutic és Pere Castellnou Borràs.

Un dels empleats és Josep Marco Giné, de Cal Quicon, que feia les funcions de guarda municipal.

Dos estudiants: Antoni Simó Perpiñà, de Cal Simó, que estudiava per mestre i Jaume Giné Solé, de Cal Fernandet, que no sabem què estava estudiant.

Ser cec no ha estat mai una professió, coses de l'època. L'invident era Pere Barceló Piqué, del Mas d'En Musiques. Deu anys més tard, en un altre cens el van canviar d'ofici, era poeta.

El capatàs és Joan Sangenis Vallès, el seu fill Joan es va casar amb una filla de Cal Xuví. L'obrer era Facundo Marco Borràs.

El boter ara és Josep Descarrega Basa, Cal Boter (2).

Guillem Cunillera Gavaldà ja era advocat.

El pescador de barca era Josep Folch Gavaldà, cunyat de la llevadora Francesca Bieto Espluga, un oncle seu s'havia establert a Cambrils.

Mossèn Andreu Batiste havia mort uns anys abans, ara el prevere era Joan Piqué Sancho, de Cal Piqué i el sagristà era Pere Sabaté Borràs, parent de Ca l'Escaletes.

El secretari de l'ajuntament era Jaume Solé Pellejà, germà de les Àguedes i el sereno Anton Piqué Marco, el seu ofici es va convertir en renom.

El que fabricava cadires era Josep Boquera Farnós, del Perelló.

1934

1934 Dones	
Total	Ofici
368	Feines de la llar
7	Pagesa
1	Treballadora
1	Carnissera
1	Propietària
1	Fornera
1	Modista
1	Comercianta
1	Advocada

Les feines de la llar són la professió majoritària, però ja en consten d'altres:

Les pageses eren: Josefa Amesti Hidalgo, de Villalengua, Zaragoza, casada amb Juli Gavaldà Borràs. Dolors Benages Giné, casada amb Joaquim Benaiges Mas descendent de Cal Joan gros. Isabel Pena Giné, de Capçanes, casada amb Joan Barceló Compte, de Cal Panxeta. Encarnació Perpiña Perpiñà, filla de Cal Fenosa, casada amb Rafel Pena Giné, de Cal Rafel del Marc. Ramona Perpiñà Sabaté, filla de Cal Dominguet, casada amb Joan Pellejà Giné, de Cal Bola. Elionor Sancho Giné, casada amb Josep Rius Blanch. Emília Simón López, casada amb Àngel Martínez Zenon, els dos de Lliria, València, una família que vivia al carrer de la Bassa abans de la guerra.

La treballadora que no s'especifica en què treballava, era Rosario Malo Pardo, emparentada amb els Miralves.

La carnissera o tallera era Marina Escoda Rofes, de Darmós, casada amb Josep Escoda Benaiges, són els de Cal Donís.

Elionor Monté Torres era la propietària. Filla del Mas d'en Crusat casada amb Joan Serra Bosch, de Martorell.

Trinitat Sancho Vallès era la fornera, casada amb Just Piqué Sangenís, de Cal Xacó.

La modista era Genoveva Barceló Escoda, filla de Cal Targa, casada amb Agustí Sancho Bargalló de Cal Sec.

Al comerç s'hi dedicava Joana Vergés Benaiges, filla de Ca l'Òbila i casada amb Pere Mir Prats de Torroella de Montgrí.

I l'advocada era Lliberata Piqué Vergés filla de Cal Noguera.

Oficis al Registre Civil

Recull dels oficis anotats des de la creació del registre el 1870 fins al 1939. També aquí els oficis són únicament dels homes, és més, a les actes de naixement el camp on s'havia d'emplenar l'ofici només estava a les dades del pare, mentre que a les actes de defunció, quan era una dona, majoritàriament es posaven feines relacionades amb la llar amb frases més o menys afortunades. Cal però destacar les excepcions: mestres, llevadores i alguna serventa. Però l'ofici no es fa constar correctament al camp que correspon i s'afegeix en algun altre camp de l'acta.

En aquest registre apareixen altres marçanencs que no hem esmentat abans. Al nostre web es pot saber la seva família o casa de procedència de molts dels relacionats. En posem uns quants:

Paletes: Gabriel Borràs Giné, Enric Sangenís Piqué, Andreu Ginesta Martí.

Agutzil: Benigne Piqué Martí.

Barbers: Antoni Rion Serres, Josep Maria Pellejà Giné i Ramon Giné Folch.

Fusters: Antoni Barceló Sabaté i Josep Colom Castellví. I Josep Quintana Pena i Francesc Vallès Coll, de Capçanes.

Carromaters i carreters: Joaquim Borràs Franquet, Josep Sangenís Pellejà, Joaquim Font Pellejà, Domènec Marco Espluga i Ramon Piñol Negrié, de Móra d'Ebre.

Repartidor de telegrams: Amadeu Roig Giné, d'Alcover.

Comerciants: Pere Barceló Martí, Pere Borràs Barceló, Josep Maria Gavaldà Font, Joan Francesc Sancho Piqué i Joan Monté Montagut. Botiguer: Jaume Benages Pujades. Viatjant: Eduardo Luque Gil, de Sevilla. Industrial: Joan Borràs Castellnou. Estanquer: Joan Piqué Escoda.

Escrivans: Joan Piqué Barceló i Joan Piqué Abella.

Empleats del ferrocarril: Miquel Turú Carreras, Gabriel Verdun Gabin, Joan Sangenís Folch, Pere Mir Prats, Pere Castelló Ginesta, Joan Giné Pena, Bartomeu Crusat Aragonès, de l'Argentera, Manuel Miralves Gauban, d'Almunia de San Juan, Huesca, i d'altres, molts són procedents de la franja d'Aragó.

Fotògraf: Joan Serra Bosch, de Martorell. Fotogravador: Ernesto Ruiz Riera, d'Argentina.

Llauner: Carles Creixenti Llaberia, de Móra d'Ebre.

Hostaler: Joan Castellnou Sangenís.

Mestres: Ramon Cluet Mora, d'Agramunt, Josep Jané Voltas, de Terrassa, Anicet Villar Villar, de Cercs i Francisco Raposo González, de Valverde del Fresno, Cáceres. Mestra: Josepa Dalmau Maseras.

Mecànic: *Josep* Valusck Gatesbi, de Txèquia.

Miner: Julio Merchan Sánchez, de Carabanchel, Madrid.

Moliner: Pere Barceló Borràs.

Obrer: Josep Gallard Ballester, de Barcelona.

Pastors: Miquel Vellet Barceló, Josep Sangenís Llaberia, Antoni Bonet Prades, d'Arnes i Francesc Castellví Vellet.

Sastres: Joan Pellejà Sangenís i Josep Barceló Sabaté.

Veterinari: Josep Rafael Pena Rojals, de Tivissa.

Sabaters: Josep Solé Barceló, Josep Pellejà Solé, Josep Piqué Piqué i Emili Piqué Solé.

Estudiant: Josep Maria Sancho Juncosa.

Farmacèutic: Josep Maria Sabaté Franquet.

Militar retirat: Ramon Piqué Giné. Tinent retirat: Josep Giné Vergés. Soldat: Agapit Pujades Piqué.